

‘Om de jeugdhulp toekomstbestendig te maken, zullen we veel meer moeten innoveren’

Innovatie in de jeugdhulp is een absolute must, vindt orthopedagoog en onderzoeker Levi van Dam. Hij schetst een toekomst vol apps, zelfhulpmogelijkheden en ‘liefhebbende robots’, waarbij de hulpverlener alleen nog op gezette tijden gerichte hulp biedt.

Vernieuwing loopt als een rode draad door de carrière van orthopedagoog Levi van Dam. Met zijn creatieve ideeën lijkt hij vaak net een beetje op de troepen vooruit te lopen. Zo is hij de drijvende kracht achter Garage2020, waarin professionals uit de jeugdhulp creatieve toepassingen voor jongeren ontwikkelen met specialisten van buiten, zoals programmeurs, experts op het gebied van kunstmatige intelligentie en filosofen. Dat varieert van de mogelijkheid voor jongeren om een rap op te nemen en een dagboek-app met de titel Freelee tot Poco Loco, een ‘knotsgek spel’ waarmee kinderen ervaren dat iedereen zo nu en dan hulp nodig heeft.

Stapelaar

Waar komt die drang tot innoveren vandaan? Zelf denkt hij dat het te maken heeft met het feit dat hij een ‘stapelaar’ is. Van Dam deed de mbo-opleiding sociaalpedagogisch werk, volgde daarna de hbo-opleiding sociaalpedagogische hulpverlening en studeerde vervolgens orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht, waarna hij in 2018 promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam. “Ik kan zowel met een theoretische als met een praktische blik naar mijn vak kijken”, zegt hij. “Tegelijkertijd ben ik iemand die altijd wel geïnteresseerd is geweest in de vernieuwingen die uit Silicon Valley komen. Dus als er een of andere robot is uitgevonden, denk ik: oké

leuk, maar wat zegt de wetenschap hierover en wat kan ik er op de bank mee bij dat gezin?”

Hoe is het volgens jou met de innovatie in de jeugdhulp gesteld?

“Eerlijk gezegd vind ik het schandalig hoe weinig vernieuwing er plaatsvindt, want de jeugd is onze toekomst. We hebben met enorme problemen te maken: personeelstekorten, wachtlijsten, de mismatch tussen wat kinderen en jongeren als prettige zorg ervaren en de daadwerkelijke zorg die geboden wordt... Om de jeugdhulp toekomstbestendig te maken, zullen we veel meer moeten innoveren. In de ouderenzorg wordt bijvoorbeeld veel meer geld vrijgemaakt voor innovatie.”

Waarom gebeurt dat dan niet in de jeugdhulp?

“Misschien omdat de sector toch wel wat conservatief is. Bedenk ook dat de jeugdhulp een vrij jonge sector is, we zijn na de Tweede Wereldoorlog pas gaan professionaliseren. En verder is innoveren best complex in de jeugdhulp. Je hebt te maken met kinderen, ouders, professionals en die moeten er allemaal achter staan. Het gaat bovendien om kinderen, dus je kunt niet zomaar wat gaan experimenteren.”

Levi van Dam is orthopedagoog, werkzaam bij Levvel en wetenschapper aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij het vak 'innovatie in de jeugdhulp' doceert. Daarnaast is hij directeur/bestuurder bij Garage2020 en Stichting JIM, die zich hard maakt voor de rol van zelfgekozen mentoren. Ook heeft Van Dam een stichting opgericht om therapeutisch gebruik van MDMA bij jongeren met PTSS te onderzoeken en bevorderen.

Hoe zouden we er dan toch voor kunnen zorgen dat er een betere voedingsbodem is voor innovatie?

"Wat soms helpt, is dat je als hulpverlener aangeeft dat je het ook niet goed weet. Dat werkt als een enorme gelijkmaker, want ouders zitten ook met hun handen in het haar. Die hebben al van alles geprobeerd, dus dan vinden ze het alleen maar fijn als je zegt: ik heb niet het ei van Columbus voor je kind, maar laten we samen eens onderzoeken wat de mogelijkheden zijn. Uiteraard moeten die experimenten dan wel plaatsvinden binnen de juiste randvoorwaarden."

Zijn pedagogen en orthopedagogen vanwege hun brede blik dan bij uitstek de professionals om die vernieuwing te begeleiden?

"Zeker. Wat ik mooi vind aan pedagogen en orthopedagogen is dat ze die systemische blik hebben. Tegelijkertijd zijn ze zó getraind in het overzien van alles, dat het ze ook kan verlammen. Dus daar moet je ook voor waken."

Kun je een voorbeeld geven van een geslaagde innovatie waar jij bij betrokken bent?

"Bij Garage2020 werken we volgens de principes van Design Thinking, een methode waarbij we echt op zoek gaan naar

'Eerlijk gezegd vind ik het schandalig hoe weinig vernieuwing er plaatsvindt'

‘We draaien nu al een pilot met een opvoedrobot, FLOo heet-ie’

- > diepere - al dan niet latente - behoeftes van gebruikers. Een van de toepassingen die daaruit is voortgekomen is Freelee, een zelfhulp-app voor jongeren. Op een gegeven moment hadden we drie ontwerpen gemaakt, ik was zelf enthousiast over nummer drie, ik dacht: dit wordt hem. Maar de jongeren van ons testpanel kozen unaniem voor het eerste ontwerp. Dus dan ga je daarvoor.”

Wat voor app is Freelee?

“Het is in essentie een dagboek-app. Je geeft een *rating* van je dag aan de hand van emoji's. En dat is weer gekoppeld aan de hoeveelheid stappen die je zet en het aantal uren slaap. Op die manier krijg je een goed inzicht in hoe je van dag tot dag in je vel zit. We zijn nu bezig met een nieuwe module, waarmee we ook emotieregulatie-oefeningen gaan aanbieden. Daarvoor werken we samen met jongeren van de jeugdopleiding van voetbalclub FC Utrecht. De vraag is alleen: hoe breng je het bij jongeren aan de man? Want weinig jongeren zullen uit zichzelf zeggen: ik heb behoefte aan een dagboek-app. Dus dat is de grote uitdaging voor de komende paar jaar, om die toepassingen op een slimme manier bij jongeren te krijgen.”

Als veel jongeren dergelijke toepassingen gebruiken, heb je minder vaak een hulpverlener nodig?

“Inderdaad, het werkt preventief. En dat is gezien de personeelstekorten hard nodig. Maar door zo'n app kom je soms ook op een ander spoor, dat merkten we bij een kleine pilot die we deden. Een hulpverlener was bij een van de deelnemende jongeren van plan om agressieregulatie-therapie te indiceren. Maar uit de data van Freelee kwam naar voren dat de jongere slecht sliep. De oorzaak was een onderliggend trauma, zo bleek toen we met de jongere in gesprek gingen. Dus toen zijn ze eerst aan dat trauma gaan werken.”

Je sprak eerder over 'liefhebbende robots als de hulpverleners van de toekomst'. Is die toekomst heel nabij?

“Sterker nog, we draaien nu al een pilot met een opvoedrobot, FLOo heet-ie. Dat doen we met ouders met een licht-verstandelijke beperking. Interessant is dat een moeder aangaf dat de robot niet

oordeelt. Aan een robot kun je gerust tien keer dezelfde vraag stellen zonder je bezwaard te voelen.”

Hoe zouden pedagogen en orthopedagogen met innovatie aan de slag kunnen gaan?

“Allereerst door na te gaan wat voor type innovator je zelf bent. Ben je een echte *innovator* of juist iemand die liever even de kat uit de boom kijkt? Als je dat van jezelf weet, dan kun je vervolgens de condities formuleren waaronder jij wilt vernieuwen. Iedereen moet dat op zijn eigen manier doen.”

Hoe ziet de jeugdhulp er wat jou betreft over tien jaar uit?

“Ik praat daar wel over met mijn studenten. Dan zeg ik: jullie zitten hier nu zo netjes bij elkaar als orthopedagogen, maar ik hoop dat jullie over vijf of tien jaar met allerlei andere disciplines samenwerken, zoals AI-specialisten en software *developers*. Het kan niet meer zo zijn dat jullie over tien jaar nog steeds in een hokje zitten en uur na uur gesprekken voeren met kinderen en ouders.

Dankzij AI en robots zal zelfhulp een grote vlucht nemen en ik hoop dat die software heel hard gaat sturen in de richting van je tante, je buurman of je vrienden. Als dat allemaal niet helpt, komt de hulpverlener in beeld. En in de ideale situatie komt de hulpverlener dan naar jou in plaats van andersom. Dat hij of zij 's ochtends de laptop openklapt en aan de data ziet: oké, die persoon raakt eind van de middag vaak in een dip, daar ga ik eens langs. Dat zou toch fantastisch zijn?”

tekst: Raymond Krul

Meer over Garage2020: www.garage2020.nl

